

Multidisciplinaire Hormonencel

Jaarverslag 2018

Federale Politie

Dit verslag werd gerealiseerd door:

Jan Van den Boeynants

Teamchef Hormonen & Doping

djsoc.horm@police.belgium.eu

Federale gerechtelijke politie

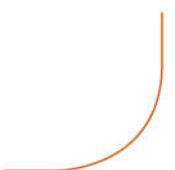
Directie bestrijding zware en georganiseerde criminaliteit (DJSOC)

Koningsstraat 202A

1000 Brussel

Oktober 2019

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD.....	4
INLEIDING.....	5
PARTNERS MULTIDISCIPLINAIRE HORMONENCEL	6
BELEID	7
Nationaal.....	7
Internationaal.....	9
FENOMENEN	11
Veterinair	11
Verboden stoffen in de vetmesting, bij paarden en doping bij dieren.....	11
Bedreigingen	14
Humane doping	15
Controle fitnesscentra.....	15
Omvang handel in anabolen	15
Niet conforme geneesmiddelen.....	20
Omvang en evolutie	20
Voedingssupplementen en postpakketten	23
Commentaar en tendensen	24
BESLUIT	25
BIJLAGE - Verklarende woordenlijst.....	26

VOORWOORD

Een verfrissende aanpak

De kogel is door de kerk. Dit is het laatste jaarverslag van de Multidisciplinaire Hormonencel zoals ze al bestaat sedert 1 oktober 1997. Het volgende jaarverslag zal de werking van het gloednieuwe Pharma-en Foodcrimeplatform betreffen waarbij ook de verschillende antidopingorganisaties in ons land vertegenwoordigd zijn.

Het welslagen van de nieuwe organisatievorm zal onder meer afhangen van de gedrevenheid en wil van de diverse partners in het platform om voldoende capaciteit vrij te maken voor de opsporing en vervolging van allerlei vormen van geneesmiddelen- en voedselcriminaliteit.

Het kan nauwelijks genoeg onderstreept worden hoe de opname in het volgende nationaal veiligheidsplan van de fenomenen die door het platform bestreden worden hiertoe de nodige garanties kan bieden. Anders dan vaak ten onrechte gedacht wordt is het nieuwe platform met verruimd mandaat geen operationele unit of taskforce. Ook de Multidisciplinaire Hormonencel had voornamelijk een aansturende en trend bepalende rol en was al afhankelijk van de inzet van de verschillende partners om op het terrein de criminelen op het domein van geneesmiddelen en voedsel te tackelen.

Een van de belangrijkste taken van het nieuwe SPOC-model zal er in bestaan om de voorzet te geven naar de partners om de vernieuwde samenwerking zo concreet en efficiënt mogelijk te maken en hiertoe de nodige afspraken en protocollen te initiëren.

De cijfers van 2018 onder meer de stijging van de handel in anabolen en in beslag genomen postpakketten met niet conforme geneesmiddelen wijzen er duidelijk op dat een blijvende inzet noodzakelijk is.

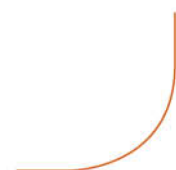
Buitenlands onderzoek toont aan dat anabolen en illegale geneesmiddelen eerder om het uiterlijk te verbeteren gebruikt worden dan wel om de sportprestaties te verbeteren. Ook de Algemene Cel Drugsbeleid heeft in dit verband een studie bevolen waarvan de resultaten eind 2019 worden verwacht.

Het is een feit dat het op vandaag uiterst eenvoudig geworden is om hormonen of illegale producten te bestellen via het internet wat het risico op ernstige gezondheidsproblemen alleen maar doet toenemen.

Niets doen is zeker geen optie, er is nog veel werk voor de boeg maar we verwachten een nieuw elan uitgaand van het Parma-en Foodcrimeplatform en zijn met de verschillende partners samen hoopvol.

Francis Clarysse,

Hoofdcoördinator Expertisenetwerk Geneesmiddelen- en Voedselcriminaliteit

INLEIDING

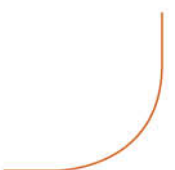
Dit jaarverslag wordt opgesteld ingevolge de beslissingen van de ministerraad van 17 maart 1995, 20 juni 1997 en 30 maart 2004. Op 1 oktober 1997 werd de Nationale Hormonencel omgevormd tot een Multidisciplinaire Hormonencel.

Dit jaarverslag geeft een summier overzicht van de activiteiten en resultaten voor 2018 in de fenomenen:

- hormonen (illegale vetmesting/doping bij dieren);
- humane doping;
- niet conforme geneesmiddelen (farmaceutische criminaliteit);
- voedingssupplementen.

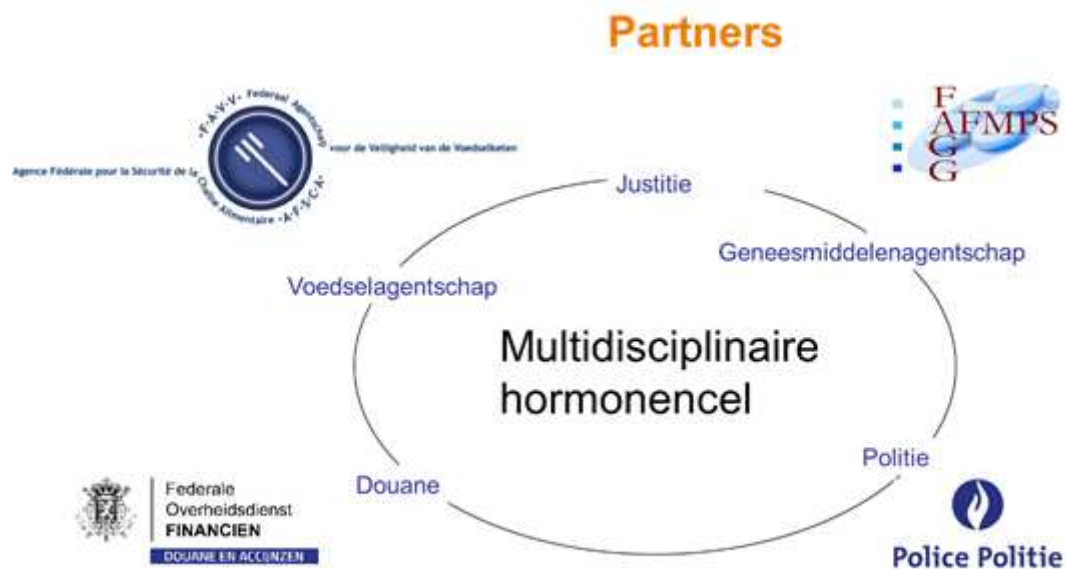
“Niet conforme geneesmiddelen” is een begrip dat een ruime lading dekt. Elke mogelijke fraude met geneesmiddelen, grondstoffen voor geneesmiddelen, ... valt hieronder. De fenomenen hormonen (illegale vetmesting/doping bij dieren) en humane doping hebben betrekking op het misbruik van legale middelen of het gebruik van illegale geneesmiddelen. Alles wat niet onder die eerste 2 fenomenen kan worden geplaatst, valt onder het fenomeen niet conforme geneesmiddelen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de illegale verkoop van vermageringsproducten of antibiotica, namaak van geneesmiddelen, Daarbinnen vormt namaak van geneesmiddelen een speciaal onderdeel van “niet conforme geneesmiddelen”, omdat er niet alleen een inbreuk op de geneesmiddelenwetgeving wordt gepleegd, maar ook op de wet van 15 mei 2007 betreffende de bestraffing van namaak en piraterij van intellectuele eigendomsrechten.

Bijzondere dank aan de verbindingsofficieren van de inspectiediensten en de bijstandsmagistraat voor het leveren van informatie en voor de ondersteuning bij de opmaak van dit jaarrapport.

PARTNERS

MULTIDISCIPLINAIRE HORMONENCEL

De Multidisciplinaire Hormonencel is een overlegplatform waarin vertegenwoordigers van alle betrokken diensten zetelen onder toezicht van de bijstandsmagistraat. De federale politie coördineert dit platform.

De cel bestaat uit :

- Een verbindingssambtenaar van het team hormonen van de directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit van de algemene directie van de gerechtelijke politie (FGP/DJSOC/Horm);
- Een verbindingssambtenaar van de Nationale Opsporingseenheid (NOE) van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (F.A.V.V.);
- Een verbindingssambtenaar van de Speciale Onderzoekseenheid (SOE) van het Federaal Agentschap voor de Geneesmiddelen en de Gezondheidsproducten (F.A.G.G.);
- Een verbindingssambtenaar van Douane en Accijnzen als vertegenwoordiger voor alle diensten van het Ministerie van Financiën.

Hoewel de verschillende NADO's nog geen deel uitmaken van het overlegplatform wordt op regelmatige tijdstippen samengezeten om afspraken te maken ter versterking van de samenwerking. Dit leidde tot het opstellen van een **protocol** tussen justitie, de dopingagentschappen en de politie. Op het einde van 2018 was dit protocol nog niet door alle partijen ondertekend.

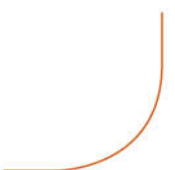
Nieuwe aanpak dringt zich op

Het voorstel van ontwerp – ingediend in 2017 -- dat moet leiden tot een naamsverandering en een aanpassing/uitbreiding van het huidige mandaat van de Multidisciplinaire Hormonencel, werd nog niet door de ministerraad ondertekend. We streven naar een **Pharma- en FoodCrime Platform** waar we ook met de 4 nationale antidopingorganisaties overleggen.

Zoals reeds aangehaald in het vorige verslag hebben verschillende zaken ons daartoe aangezet:

- De Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019 en het Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019 met de doelstelling te blijven investeren in het bestaande multidisciplinaire overlegorgaan met de bevoegde partners, waarbij de federale politie de functionaliteit van een centraal aanspreekpunt in stand zal houden met als voornaamste functies de uitwisseling van informatie en het leveren van expertise, steun, coördinatie en beeldvorming;
- De Medicrime Conventie, die in werking is getreden op 1 november 2016 en wijzigingen aanbrengt in de wet op de geneesmiddelen (nieuwe bepaling over medische hulpmiddelen) en in de wet inzake experimenten op de menselijke persoon (nieuwe incriminaties) en die o.a. maatregelen vraagt voor nationale samenwerking en informatie-uitwisseling (Artikel 17 van de Medicrime Conventie);
- De hertekening van het gerechtelijk landschap die op het niveau van het Openbaar Ministerie de specialisaties reeds heeft gebundeld en ervoor heeft gezorgd dat er per arrondissement een referentiemagistraat is;
- De wil om samen te werken met de gemeenschappen op het vlak van aanpak van doping in de sport. België telt vier nationale antidopingorganisaties (NADO's): NADO Vlaanderen, ONAD Communauté française, ONAD Cocom/NADO GGC en NADO Deutschsprachige Gemeinschaft.

Het nieuwe mandaat voor het pharma en foodcrimeplatform en het samenwerkingsprotocol tussen de 4 nationale antidopingorganisaties, de federale politie en het college van procureurs-generaal inzake de strijd tegen doping werd in het eerste trimester van 2019 ondertekend.

Initiatief Algemene Cel Drugsbeleid

De Algemene Cel Drugsbeleid heeft reeds in 2017 het initiatief genomen om alle betrokken partijen rond de tafel te brengen om de transversale problematiek van doping te bespreken¹. Aangezien doping (in de ruime zin) niet alleen een probleem vormt binnen de sport, maar binnen de hele maatschappij, vereist het een multidisciplinaire aanpak.

Dat overleg resulteerde in het uitschrijven van een studie die klaarheid moet brengen op een aantal onderzoeksvragen zoals :

- Wat is de omvang van het niet-medisch en illegaal gebruik van anabole steroïden en groeibevorderende producten in de maatschappij?
- Wat zijn de effecten van deze producten op de lichamelijke en mentale gezondheid?
- Bij gebruikers van deze producten, wat is hun motivatie voor het gebruik?
- Wat zijn, binnen de bevoegdheden van de verschillende betrokken overheidsactoren, efficiënte manieren om gebruikers en gezondheidswerkers te sensibiliseren rond deze thematiek met het oog op preventieve en curatieve maatregelen?

De resultaten van dit onderzoek worden eind 2019 verwacht. In tussentijd blijven we ons baseren op buitenlandse studies, die een verklaring geven over het gebruik van deze prestatie- en imagoverbeterende producten.

Doping: verhogen van de prestatie en verbeteren van het uiterlijk.

Uit verschillende studies² blijkt dat een groot aantal mensen veel tijd en geld steekt in hun voorkomen. Er wordt erg veel belang gehecht aan uiterlijk en uitstraling en hoe men overkomt bv. op sociale media (denk maar aan sommige reality-tv-programma's). Dat leidt ertoe dat verscheidene mensen zo door hun lichaam geobsedeerd raken dat ze hun toevlucht nemen tot prestatie- en imagoverbeterende producten. Een pilletje om vet te verbranden, een inspuiting om er bruiner uit te zien, ... alles is geoorloofd om het schoonheidsideaal te bereiken. Er wordt echter niet stilgestaan bij de nadelige gevolgen.

Een Engelse studie³ van 2018 stelt dat meer dan een miljoen Britten anabolen heeft gebruikt, eerder om het uiterlijk te verbeteren dan wel om de sportprestaties te verhogen. De producten worden niet enkel ingenomen door jongeren, ook een toenemend aantal mensen van middelbare leeftijd zoekt heil in dergelijke middelen om er jonger uit te zien.

Een aantal geneesmiddelen, gebruikt/misbruikt voor dergelijke doeleinden, is verkrijgbaar op doktersvoorschrift en de meeste gebruikers krijgen die geneesmiddelen op illegale wijze in hun bezit. De nieuwe trend -de obsessie voor het imago en de prestatie - speelt in het voordeel van de grote en kleine criminele organisaties die de illegale

¹ Rapport Algemene Cel Drugsbeleid, Realisaties 2014-2019 & aanbevelingen voor de volgende legislatuur, p 32.

² <https://www.illicit-trade.com/2019/07/why-organised-criminal-networks-are-moving-into-anabolic-steroids-and-other-performance-enhancing-drugs/>

³ <https://www.theguardian.com/society/2018/jan/21/up-to-a-million-britons-use-steroids-for-looks-not-sport>

geneesmiddelenmarkt in handen hebben. Die organisaties denken enkel aan winst maken en houden geen rekening met de lichamelijke en mentale effecten van de producten op de gebruikers.

Internationaal

Welke initiatieven ook op nationaal vlak genomen worden, ze hebben pas effect als de internationale samenwerking gehandhaafd blijft en wordt versterkt. De verschillende partners van het multidisciplinaire hormooncel nemen deel aan internationale overlegfora en operaties. Hierna volgen enkele voorbeelden van onze samenwerking met Interpol, Europol en de Raad van Europa.

Interpol - project ENERGIA

Naast de jaarlijkse actie Pangea, met als doel het onlineaanbod van illegale geneesmiddelen en medische hulpmiddelen terug te dringen, werken we nu ook mee aan een nieuw project: Energia.

Het project werd ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit van Lausanne en heeft volgende doelstellingen:

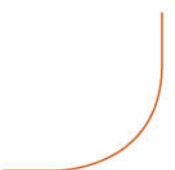
1. identificeren van de meest actieve criminele netwerken en hun modus operandus;
2. bepalen waar de focus van law enforcement agencies (LEA) op gericht moet worden;
3. delen van informatie tussen LEA;
4. nagaan of er linken zijn tussen performance and image enhancing drugs (PIED), geneesmiddelen en drugs;
5. nagaan of er criminele organisaties (in het sportmilieu) actief zijn.

De Belgische bijdrage bestaat er onder andere in relevante informatie over te maken, zoals foto's van in beslag genomen producten, analyseverslagen,

Europol

Met Europol werd meer samengewerkt op operationele dossiers en werd deelgenomen aan de volgende operaties:

- MISMED
 - o België heeft deelgenomen aan de tweede actie MISMED met als doel het in kaart brengen van de problematiek van het misbruik van geneesmiddelen voor psychotrope, recreatieve en doping doeleinden.
- OPSON
 - o OPSON is een jaarlijks internationaal project onder coördinatie van Interpol en Europol dat zich richt op het opsporen van de handel in vervalste en/of ongeschikte levensmiddelen. Het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) en de douane hebben hun acties dit jaar toegespitst op de luchthaven in Zaventem en op de Antwerpse haven.

Raad van Europa

Eind 2017 organiseerde de Raad van Europa in samenwerking met het Federaal Agentschap voor de Geneesmiddelen en de Gezondheidsproducten (FAGG) een seminarie om het SPOC-netwerk en de internationale samenwerking te promoten. Eind 2018 vond een gelijkaardig congres plaats te Moskou waar het Belgische SPOC-model als 'best practice' werd voorgesteld.

Het SPOC-model wordt beschreven in artikel 17 van de Medicrime Conventie, die door België is ondertekend en geratificeerd:

*"De nationale maatregelen inzake **samenwerking en informatie-uitwisseling**:*

1. *Elke Partij treft de nodige wetgevende en andere maatregelen om te garanderen dat de vertegenwoordigers van de gezondheidsautoriteiten, de douane, de politie en andere bevoegde autoriteiten informatie uitwisselen en samenwerken conform het nationale recht om op een efficiënte manier de namaak van medische producten en soortgelijke misdrijven die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid te voorkomen en te bestrijden.*
2. *Elke Partij streeft ernaar om de samenwerking tussen haar bevoegde autoriteiten en de commerciële en industriële sectoren te garanderen om de risico's inzake de namaak van medische producten en soortgelijke misdrijven die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid te beheren.*
3. *Rekening houdend met de vereisten inzake de bescherming van persoonsgegevens treft elke Partij de nodige wetgevende en andere maatregelen om de volgende mechanismen in te voeren ofte versterken:*
 - a. *het ontvangen of verzamelen van informatie en gegevens, ook via contactpunten, op nationaal of lokaal niveau, in samenwerking met de privésector en de burger met het oog op het bestrijden van de namaak van medische producten en soortgelijke misdrijven die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid;*
 - b. *de terbeschikkingstelling van de informatie en gegevens verzameld door de gezondheidsautoriteiten, de douane, de politie en andere bevoegde autoriteiten, in het belang van de samenwerking tussen deze autoriteiten.*
4. *Elke Partij treft de nodige maatregelen opdat de personen, eenheden of diensten belast met de samenwerking en de informatie-uitwisseling daartoe opgeleid worden. Deze eenheden of diensten moeten over gepaste middelen beschikken."*

Verboden stoffen in de vetmesting, bij paarden en doping bij dieren

1.1 Gebruik

Alle landen van de Europese Unie controleren dieren en vlees op aanwezigheid van residuen volgens een controleplan met **gerichte monsternemingen**. Die gerichte monsternemingen gebeuren steekproefsgewijs en op onverwachte tijdstippen. Zij worden uitgevoerd door het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de Voedselketen (FAVV), zonder tussenkomst van de politie. Voor het aantal te nemen monsters per diersoort en matrix worden de slachtcijfers van 2017 gebruikt als richtsnoer.

Er worden ook **verdachte monsternemingen met in beslagname van dieren** uitgevoerd, maar die kunnen enkel plaatsvinden indien er voorafgaande en daadwerkelijke aanwijzingen van toediening zijn. De verdachte monsternemingen (VMR) worden – aangezien er geen preventieve bijstand meer wordt verstrekt door de politie – alleen door het FAVV uitgevoerd en dit zowel in slachthuizen als op bedrijven. Enkel op bevel van de onderzoeksrechter of bij het uitvoeren van een kantschrift van de procureur des Konings wordt er bijstand geleverd door de politie.

Een groot aantal monsternemingen wordt door de Nationale Opsporingseenheid (NOE) van het FAVV alleen uitgevoerd (VMR light). Het betreft hier controles naar aanleiding van het aantreffen van substanties waarvan niet vaststaat of zij al dan niet lichaamsvreemd of lichaamseigen zijn, en of zij daadwerkelijk exogeen werden toegediend.

1.1.1 Verdachte monsternames in de slachthuizen:

In 2018 werden in de slachthuizen 4509 monsters (feces, urine, vet, lever, vlees, spuitplaats, vacht, oog, nier en milt) genomen van:

- 3816 runderen (opsporing van hormonale substanties): twee analyseresultaten waren niet conform op hormonale stoffen;
- 203 dieren bemonsterd op spuitplaats :
 - 40 waren niet conform;
 - Van de 160 spuitplaatsen bij runderen waren er 25 niet conform omwille van NSAID's, antibiotica, anti-parasitaire middelen en 17 buitenlandse runderen (Nederland, Frankrijk,

⁴ Bijdrage geschreven door de verbindingssambtenaar FAVV

Duitsland, Luxemburg) niet conform omwille van NSAID's, antibiotica, anti-parasitaire middelen en corticosteroïden;

- o Van de 43 spuitplaatsen bij varkens waren 15 niet conform omwille van NSAID's, antibiotica, anti-parasitaire middelen en 10 buitenlandse varkens (Nederland, Duitsland, Frankrijk en Spanje) niet conform omwille van NSAID's, antibiotica, anti-parasitaire middelen en corticosteroïden.

1.1.2 Verdachte monsternames op landbouwbedrijven:

Verdachte monsters:

	Bedrijven	Dieren	Materieel	Diervoeders
Varkens	27	51	33	35
Runderen	36	141	61	60
Kalveren	3	26	4	13
Pluimvee	3	0	0	0
Paarden	10	14	22	0
Schapen	1	6	13	0
Totaal	80	238	133	108

Op zes bedrijven werden verdachte monsternemingen uitgevoerd naar aanleiding van een non-conform analyseresultaat in het slachthuis. Na enquête op deze bedrijven werd op 1 bedrijf tegelijkertijd een versterkte controle opgelegd (een H 01 code) en werden 157 paarden in beslag genomen met het oog op het uitsluiten voor de voedselketen.

1.2 Acties

Veeteelt

Voor de opsporing van natuurlijke hormonen werden 118 monsters genomen in 2018: 104 in landbouwbedrijven; 4 in runderslachthuizen door de LCE in het kader van de versterkte controle op het bedrijf met de H 07 (testosteron en precursoren) code; en 10 monsters in de slachthuizen in het kader van opsporing van exogeen toegediende natuurlijke hormonen.

In het kader van het onderzoek naar het exogeen toedienen van het Bovine Somatotroop Hormoon bij melkveebedrijven werd door de NOE per LCE 1 melkveebedrijf bezocht voor monsterneming van plasma bij de melkkoeien. In totaal werden er 22 plasmamonsters genomen. Alle analyseresultaten waren conform.

Commentaar:

Het gewicht van karkassen bij het binnenbrengen van zware dieren in het slachthuis is altijd een belangrijke barometer geweest voor het gebruik van illegale groeifactoren. Het aantal verdachte monsters van dieren in slachthuizen (criteria opgenomen in de dienstnota over hormonen die ook de injectieplaatsen bevat) is drastisch toegenomen in de afgelopen 3 jaar: 2545 verdachte monsters van dieren in 2016, 3668 in 2017 en 4509 in 2018.

Dit is vooral te wijten aan het grote aantal vrouwelijke mestdieren van meer dan 630 kg karkas die de laatste jaren massaal aan het slachthuis werden geleverd en bemonsterd. Dit is duidelijk een opwaartse trend die wordt opgenomen door de NOE door meer controles in exploitaties uit te voeren.

Paarden

In de strijd tegen het gebruik van doping bij paarden werden in totaal 8 targets bezocht op 10 verschillende adressen. In totaal werden 14 bloedmonsters genomen, waarvan 2 na analyse niet conform bleken te zijn op Oxyphenylbutazone en Diphenylbutazone.

Er werden ook 22 materiële monsters genomen, waarvan 1 niet conform werd bevonden op Acetylsalicylzuur en één had niet conforme analyseresultaten die gemeld werden aan het Parket.

De paarden met de niet conforme analyseresultaten werden uitgesloten voor de voedselketen.

Commentaar:

Fraudes op het vlak van doping bij paarden kunnen worden onderverdeeld in 2 soorten. Fraude op het niveau van sportpaarden, om betere prestaties te leveren op sportief vlak, en voor de slacht bestemde paarden. Het doel van doping is het verhogen van de sportieve capaciteiten van een dier. De moleculen die in dit geval worden gebruikt worden voornamelijk getest op de wedstrijdterreinen. Substanties zoals hormonen kunnen ook worden gebruikt bij paarden die in de voedselketen komen, om een betere gemiddelde dagelijkse toename (kg/dag) in het gewicht van het dier te verkrijgen en een zwaarder karkas te krijgen voor het slachten. En sportpaarden zijn vaak bestemd voor de slacht, vergezeld van een vervalst paspoort.

Een belangrijke tendens is het feit dat het zeer eenvoudig geworden is om hormonen of illegale producten te bestellen. Daar men voorheen zich diende te verplaatsen naar personen uit het criminele milieu om zich te

bevoorraden, kan men nu vanuit zijn comfortabele zetel producten bestellen via internet die aan huis worden geleverd.

Bedreigingen

Er werden in 2018 25 bedreigingen geuit tegen agenten van het FAVV. Daarvan waren er 4 in het bijzijn van een collega, 17 mondeling, 2 fysiek en 4 zowel mondeling als fysiek. Bij 1 bedreiging werd materiaal beschadigd en twee 2 bedreigingen waren uitingen via elektronische weg (telefoon/mail).

Er werd steeds klacht ingediend bij de lokale politie.

Humane doping

Controle fitnesscentra

Het gebruik van doping bij sporters wordt geregeld door decreten uitgevaardigd door de Gemeenschappen. Daarin worden aan de controleartsen specifieke bevoegdheden gegeven. De lokale en federale politie hebben een algemene – en geen bijzondere – controlebevoegdheid in het kader van die decreten.

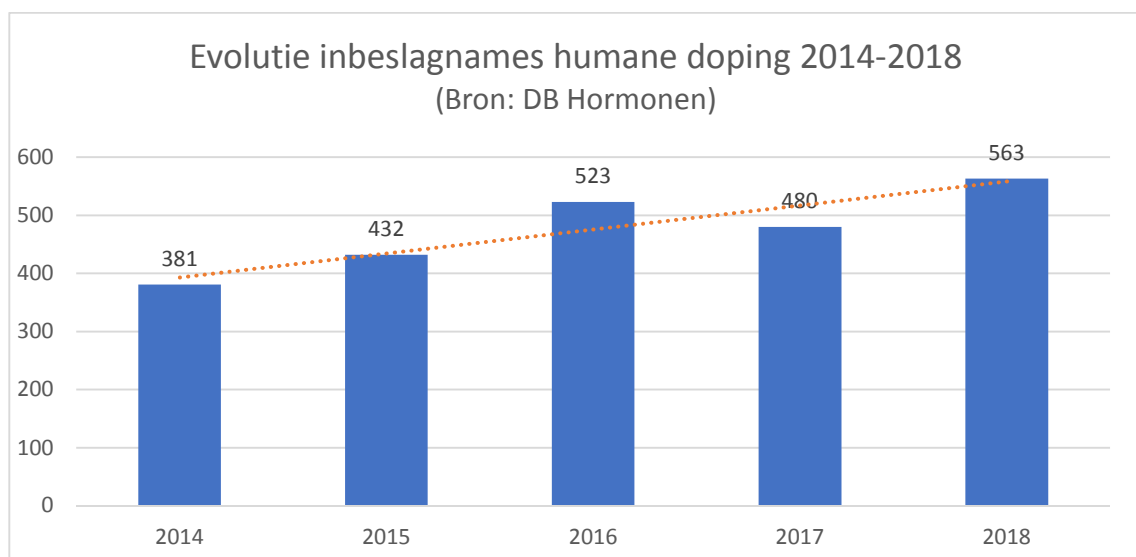
Bij controles in 7 fitnesscentra in Vlaanderen werden 83 sporters gecontroleerd, met 13 overtredingen (16 %) als resultaat. Van de 13 positieve sporters, testten er 9 positief op meer dan 2 verboden producten. In één urinestaal werden zelfs 7 producten gedetecteerd.

De Cellule Antidopage van de Franse Gemeenschap (NADO Wallonië) beschikt niet over cijfers voor 2018. Zij zal vanaf het najaar 2019 starten met het uitvoeren van controles in fitnesscentra. Wel vond NADO Wallonië in 2018 tijdens één van haar controles op een bodybuildingwedstrijd een sporter positief op 7 verschillende producten.

Omvang handel in anabolen

Het aantal inbeslagnames fluctueert licht, maar kent over het algemeen een stijgende tendens. Na een daling in 2017 is er opnieuw sprake van een stijging in 2018 met 12%.

Figuur 1 : Evolutie inbeslagnames humane doping (2014-2018)

Aangezien de handel in anabolen behoort tot de zogenaamde 'haalcriminaliteit' - misdrijven waar men actief naar op zoek moet gaan en waar zelden aangifte van wordt gedaan - zijn de cijfers eerder een weergave van de geleverde inspanningen van de verschillende opsporingsdiensten, dan van de reële omvang van het fenomeen.

Het aantal inbeslagnames in ons land is zonder twijfel een serieuze onderschatting van het fenomeen.

Ongeveer de helft van de geregistreerde inbeslagnames komt van de douane, die hoofdzakelijk de buitengrenzen controleert. De douane voert af en toe steekproeven uit ter controle van het intracommunautair vervoer en zij stelt vast dat er nog veel zendingen afkomstig zijn uit landen zoals **Polen en Hongarije**. Dat wordt ook bevestigd door informatie die wij krijgen via Europol.

Daarnaast stellen we vast dat er heel wat verboden producten België worden ingevoerd via de **buurlanden** Nederland en Frankrijk.

De meest aangetroffen producten

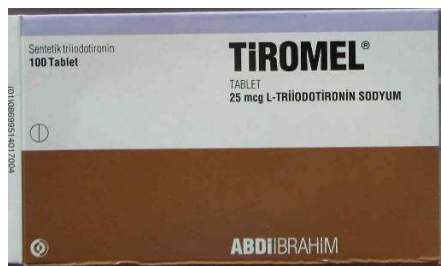
Net als de voorbije jaren, waren de androgenen het best vertegenwoordigd (2/3 van de inbeslagnames), gevolgd door anti-oestrogenen en beta-adrenergica (voornamelijk clenbuterol).

De verscheidenheid qua aantal merken en producten blijft jaar na jaar verbazen. Steeds weer duiken er nieuwe benamingen van stoffen, nieuwe laboratoria en nieuwe websites op, afkomstig van binnen en van buiten de EU.

Schildklierremmers, leverbeschermers en cabergoline

Schildklierstimulantia zijn stoffen met een hormonale werking en vallen onder de strafwet, maar niet onder het dopingdecreet. Ze werden aangetroffen bij controle van postzendingen en tijdens huiszoekingen. De in beslag genomen postzendingen waren afkomstig uit Turkije.

Deze stoffen werden een tiental keer aangetroffen met als uitschieter een postpakket met 6400 tabletten **Tiromel**.

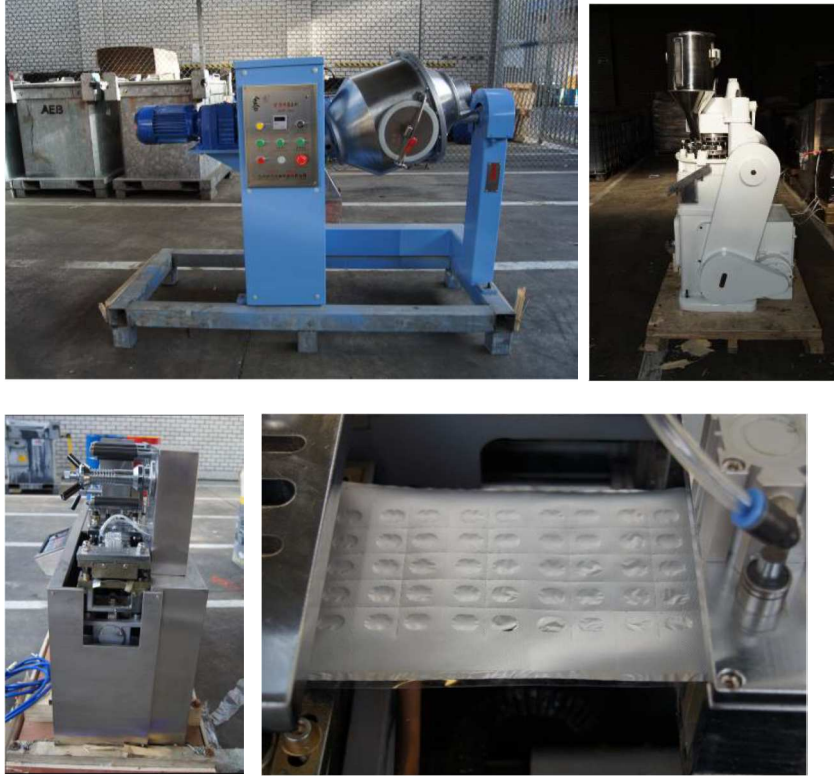

Nog 2 andere producten verdienen een vermelding. In verschillende gevallen werden producten in beslag genomen die dienen om de lever te beschermen (Liv 52) en andere die dienen om de melkproductie te stoppen (cabergoline).

De anabole steroïden kunnen de lever aantasten en hebben soms ook als neveneffect dat ongewenste melksecretie optreedt bij mannen.

Illegaal laboratorium

In het begin van 2018 werd een illegaal anabolenlaboratorium in een loods aangetroffen.

In deze ruimte lagen alle nodige materialen om anabolen te produceren: een Chinese tabletteermachine , een Chinese blistermachine, een poedermixer, een logo/stempel voor de tabletten, 240 liter sesamolie, meer dan 500 kg bindingsmiddel en tal van doosjes en flesjes om het afgewerkte product te verpakken. Enkel de actieve substanties ontbraken.

Het labo was opgezet onder leiding van een Belg die niet aan zijn proefstuk bezig was en reeds een verleden heeft in de productie van anabolen.

Manier van omzeilen detectie: misleidende labels

Alle manieren om detectie te omzeilen zijn goed. Zo werden flacons, verstuurd in een postzending vanuit China, in beslag genomen met het label "PRANK KIT" (vrij vertaald: grap kit/pakket). Het label was vrij amateuristisch aangebracht. Twee stalen werden ontleed met verrassende resultaten.

Het eerste staal bevatte:

Benzothiazole, biphenyl, androstenedione, testosterone, androstenone, testosterone propionate, testosterone valerate, boldenone, testosterone acetate, testosterone caproate, testosterone isocaproate, testosterone enanthate en testosterone decanoate.

Het tweede staal bevatte:

Testosterone, boldenone, testosterone acetate, testosterone propionate, gamma-tocopherol, stigmastrol, gamma-sitosterol, boldenone cypionate, testosterone cypionate, androstenedione en boldenone undecylate.

Verkoop van legale voedingssupplementen en parallelle verkoop van illegale anabolen

In het verleden werd al vastgesteld dat sommige (malafide) verkopers van legale voedingssupplementen zich ook inlaten met de winstgevende illegale verkoop van anabolen. Twee uitbaters van voedingssupplementen kregen in 2018 het bezoek van de politie en inspectiediensten. Het werd duidelijk dat zij naast de verkoop van hun legale voedingssupplementen ook anabolen verkochten.

In beide gevallen werden zowel de winkels als de privéwoning van de uitbaters doorzocht en werden zij daarna voorgeleid bij de onderzoeksrechters.

Voedingssupplementen uit USA

Via de website *eu.enhancedathlete.com* werden veel dopingproducten, vooral SARM's, verzonden naar België. Als afzender op de postzendingen stond steeds hetzelfde adres in de USA. De FDA heeft een raid uitgevoerd bij die leverancier en vooral SARM's (Ostarine) in beslag genomen. Een in Noord-Engeland gelegen filiaal werd ook bezocht en daar vond men 11 kg DNP.

Op verschillende van de aangeboden producten stond de vermelding "for research purposes only" en "not for human consumption".

Oorsprong van de producten

Men gaat er (verkeerdelijk) van uit dat anabolen vooral van buiten de EU, en dan vooral vanuit China en Hongkong, worden ingevoerd. Echter, bij steekproefsgewijze controles van intra-EU postpakketten worden ook heel wat anabolen teruggevonden.

In 2018 werden 86 postzendingen uit **Polen** onderschept. Dat wil echter niet zeggen dat de producten in Polen worden geproduceerd. Volgens sommige afnemers moest er betaald worden op Slovaakse rekeningen. In de zomer van 2018, heeft de Poolse politie 2 illegale anabolenlaboratoria ontmanteld. De (Belgische) douane heeft sindsdien ook minder verdachte pakketten uit Polen gevonden.

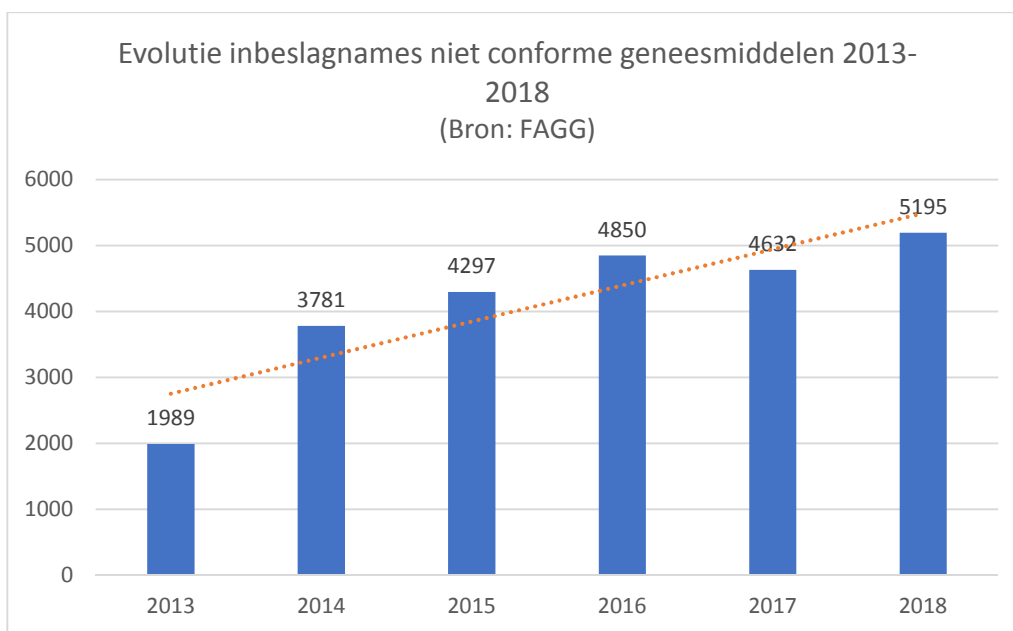
Polen wordt – qua aantal onderschepte verdachte pakketten – gevolgd door Singapore, Hongarije, USA, Turkije en China. Het betreft dan vooral de klassieke dopingproducten, zoals testosterone, boldenone, oxandrolone en stanozolol. Wat wel opvalt is dat vanuit China vooral groeihormonen komen en vanuit Turkije Eprex. USA is vooral de leverancier van SARM's zoals LGD-4033, Ostarine, YK-11 e.a.

Niet conforme geneesmiddelen⁵

Omvang en evolutie

Figuur 2 : Evolutie van de inbeslagnames op niet conforme geneesmiddelen (2013-2018)

In 2018 werd er opnieuw een stijging waargenomen van het aantal in beslag genomen postpakketten met niet conforme geneesmiddelen. In totaal werden er bij bpost 5195 postpakketten aangetroffen met niet conforme geneesmiddelen en/of medische hulpmiddelen.

Opvallendheden

In wat volgt wordt een overzicht gegeven van een aantal in het oog springende cijfers van geneesmiddelen die in 2018 aangetroffen werden in internationale postzendingen. Het zou te ver gaan om iedere aangetroffen geneesmiddelengroep individueel te bespreken gezien de grote diversiteit.

De grootste groep geneesmiddelen die in beslag genomen werd, zijn deze met betrekking tot het **urogenitaal stelsel**. Zo bevat 60% (3110) van de in beslag genomen postzendingen geneesmiddelen voor de behandeling van **erectiestoornissen** (sildenafil en aanverwante substanties). Een verontrustende trend daarbij is de **stijgende dosering van de actieve substantie**. De maximale dosering van bijvoorbeeld sildenafil in legale geneesmiddelen op

⁵ Bijdrage geschreven door de verbindingssambtenaar FAGG.

de Belgische markt bedraagt 100mg. Er worden echter steeds vaker niet conforme varianten aangetroffen met doseringen tot wel 250mg!

Een andere waargenomen trend is de **combinatie van sildenafil of tadalafil en dapoxetine**. Sildenafil en tadalafil werken erectiestimulerend. Dapoxetine wordt gebruikt tegen premature ejaculatie. Beide substanties hebben een bloeddrukverlagend effect. In combinatie wordt dit effect versterkt en kan de resulterende bloeddrukdaling gevaarlijk zijn, vooral bij risicopersonen met cardiovasculaire instabiliteit.

45 postpakketten bevatten finasteride of dutasteride, middelen tegen goedaardige prostaatvergroting, die in een lagere dosering eveneens gebruikt worden tegen haaruitval.

Van de aangetroffen **geneesmiddelen met hormonale werking** (285 zendingen) zijn de geslachtshormonen en prohormonen (DHEA) de meest vertegenwoordigde groep (samen 226). In die categorie vallen o.a. de **androgenen en anabolica** op, die vaak misbruikt worden als doping. In die context kunnen we tevens het antitumorale middel tamoxifen vermelden, dat in 21 pakketten aangetroffen werd. **Tamoxifen** wordt immers veelal gebruikt bij hormonenkuren om de negatieve effecten van anabolen en androgenen tegen te gaan.

DHEA is een prohormoon en is een precursor van testosteron. Het wordt gebruikt als sportdoping, maar wordt tevens gebruikt als 'verjongingskuur' en tegen stress. Nog in het kader van deze verjongingskuren werd pregnenolone aangetroffen in 19 pakketten. Daarnaast werden er geneesmiddelen aangetroffen tegen diabetes (19), corticosteroïden voor oraal gebruik (9) en schildklierhormonen (12). Deze laatste blijken vooral populair te zijn als vermageringsmiddel.

Van de postpakketten met **anti-infectieuze middelen** (116), bevatten er 75 antibiotica, 15 anti-parasitaire middelen, 11 bevatten antimycotica en 15 pakketten bevatten antivirale middelen.

Geneesmiddelen tegen pijn en koorts werden in 74 gevallen aangetroffen. In 57 gevallen ging het over pijnstillers en/of ontstekingsremmers. De pakketten zijn vaak afkomstig uit de Verenigde Staten aangezien de middelen er (in verhouding) aan zeer lage prijzen aangeboden worden als OTC-geneesmiddel en dus vrij verkrijgbaar zijn.

Verontrustender is dat er in 17 pakketten **opioïde pijnstillers** aangetroffen werden (bv. codeïne, tramadol). Deze geneesmiddelen kunnen afhankelijkheid veroorzaken en worden via het internet aangekocht in het kader van een reeds bestaande verslavingsproblematiek.

Van de geneesmiddelen die inwerken op het **zenuwstelsel** wordt de groep van de slaapmiddelen het vaakst aangetroffen (186). Het gaat hier meestal over melatonine (145), doch in 31 pakketten werden benzodiazepines of Z-producten aangetroffen.

Naast de slaapmiddelen worden er vaak middelen tegen ADHD aangetroffen (76). Het vaakst gaat het hier over de stimulantia modafinil en armodafinil (samen 60).

Noötropica blijven populair. In 57 pakketten werden noötropica aangetroffen uit de groep van de racetams. Van deze groep is enkel piracetam in België legaal op de markt. Andere noötropica in deze groep zijn vaak van piracetam afgeleide substanties die een sterk experimenteel karakter hebben en nergens ter wereld correct werden geëvalueerd voor gebruik als geneesmiddel.

Opvallend is ook dat relatief veel geneesmiddelen worden aangetroffen die behoren tot de **alternatieve geneeswijzen**: homeopathie (20), traditionele Chinese geneesmiddelen (10) en Ayurvedische geneesmiddelen (61).

In vergelijking met vorig jaar is er opnieuw een lichte stijging in het aantal geneesmiddelen dat gebruikt wordt bij **obesitas** (73). Vooral orlistat en sibutramine worden aangetroffen. Merk op dat sibutramine in 2010 uit de legale handel genomen werd omwille van de ernstige en potentieel gevaarlijke nevenwerkingen.

In 2018 werden er 118 pakketten aangetroffen met geneesmiddelen voor **veterinair** gebruik.

73 pakketten bevatten medische hulpmiddelen. Het betreft hier een zeer diverse groep producten: condooms, steriele naalden, tandbleekmiddelen,

Voedingssupplementen en postpakketten⁶

Net als de vorige jaren werden in samenwerking met de Douane en het Federaal Agentschap voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten (FAGG) controles uitgevoerd bij de invoer van postpakketten, met bijzondere aandacht voor voedingssupplementen die via internet besteld werden.

Hieronder de cijfers voor NOE-FAVV:

De NOE heeft 43 controles uitgevoerd. Daarbij werden door NOE 213 in beslagnames gedaan en 128 analyses uitgevoerd. Van die analyses bleken 87 niet conform.

Controles van postpakketten door de NOE: 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Aantal controles	63	55	51	43
In beslag genomen pakketten	181	300	696	213
Analyses	*	80	53	128
Niet conforme resultaten	*	*	27	87

**Geen rapportering beschikbaar voor die periodes*

⁶ Bijdrage geschreven door de verbindingssambtenaar FAVV

- Er worden per jaar ongeveer 10 000 pakketten gecontroleerd (of gemiddeld 374 per controle).
- 2,73 % van de pakketten worden in beslag genomen, maar bepaalde pakketten krijgen waarschuwingsbrieven (bijvoorbeeld teveel aan voedingsstoffen zonder impact op de gezondheid).
- Bij analyses waren de niet-toegelaten producten, die in 2018 het meest aangetroffen werden, Sibutramine, Sildenafil, Bisacodyl, Yohimbine en Fenolftaleïne.
 - o **Sibutramine** is een geneesmiddel voor de behandeling van obesitas en overgewicht. Het middel werkt in op de hersenen en zorgt dat de behandelde persoon sneller een gevoel van verzadiging krijgt. De handelsvergunning voor sibutramine is binnen de Europese Unie sinds augustus 2010 geschorst vanwege het risico op ernstige bijwerkingen. Patiënten behandeld met sibutramine hadden een 16% hoger risico op ernstige cardiovasculaire bijwerkingen. (bron: Wikipedia en www.bcfi.be)
 - o **Sildenafil** (bekenste merknaam Viagra) is een medicijn dat onder andere de erectie bij mannen stimuleert. (bron: Wikipedia en www.bcfi.be)
 - o **Bisacodyl** is een laxeermiddel.
 - o **Yohimbine** is een lichte monoamineoxidaseremmer (MAOI) en werkt als een stimulans en afrodisiacum. Yohimbine wordt in België als geneesmiddel onder de merknaam Yocal® verkocht op medisch voorschrift bij de apotheek. Ongewenste effecten zijn bloeddrukstijging, neurologische ongewenste effecten en tachycardie. (bron: Wikipedia en www.bcfi.be)
 - o **Fenolftaleïne** wordt illegaal gebruikt als laxeermiddel en is mogelijk kankerverwekkend (bron: echa.europa.eu)

BESLUIT

De werking en het mandaat van de Multidisciplinaire Hormonencel, zoals die voor het laatst in 2004 werden aangepast, voldoen niet meer. Daarom hebben we een voorstel ingediend voor een vernieuwde aanpak van de geneesmiddelen- en voedselcriminaliteit waarbij we ook de dopingagentschappen uitnodigen om samen te werken.

De aanpak van de geneesmiddelen- en voedselcriminaliteit vereist een blijvende multidisciplinaire aanpak en een grensoverschrijdende samenwerking met internationale organisaties zoals Europol en Interpol is een must.

De cijfers vertellen ons meer over de geleverde opsporingsinspanningen dan over de werkelijke problematiek.

Het aantal postpakketten dat dagelijks ons land binnenkomt is gigantisch en onmogelijk volledig te controleren.

Een belangrijke tendens is het feit dat het zeer eenvoudig geworden is om hormonen of illegale producten te bestellen. Daar men voorheen zich diende te verplaatsen naar personen uit het criminele milieu om zich te bevoorraden, kan men nu vanuit zijn comfortabele zetel producten bestellen via internet die aan huis worden geleverd.

Er is zowel een lichte stijging van het aantal inbeslagnames van humane dopingproducten als van het aantal niet conforme geneesmiddelen. Het streven naar het perfecte lichaam verhoogt de vraag naar de verboden producten en biedt opportuniteiten voor criminelen.

Nieuwe merken en dopingproducten blijven de kop opsteken. Het aantal nieuwe producten dat telkens weer wordt teruggevonden doet vragen stellen .

Naast dopingproducten worden schildklierremmers en ook andere middelen aangetroffen zoals cabergoline (afremmen melkproductie) en producten ter bescherming van de lever.

Alle soorten geneesmiddelen kunnen online worden gekocht. Het product bij uitstek is het geneesmiddel voor de behandeling van erectiestoornissen. Het aantreffen van een verhoogde dosis van de actieve stof (sildenafil of tadalafil) in combinatie met andere middelen zoals dapoxetine verhoogt het risico op ernstige gezondheidsproblemen.

BIJLAGE - Verklarende woordenlijst

Androgenen	Zijn afgeleid van het mannelijke geslachtshormoon testosteron. Zij zorgen o.m. voor de ontwikkeling van de spiergroei.
Anti-oestrogenen	Zijn middelen die de werking van het vrouwelijke geslachtshormoon oestrogeen remmen. Zij verminderen de bijwerking van de androgenen.
Ayurvedische geneesmiddelen	Geneesmiddelen op basis van kruiden en mineralen.
Beta-adrenergica	Groep van geneesmiddelen die op de luchtwegen werken
Blister(machine)	Een blister(verpakking) of doordrukstrip is een plastic verpakking die wordt gebruikt om kleinere producten te verpakken (hier pillen)
DHEA	Dehydro-epiandrosteron, precursor of prohormoon van androsteendion.
Diphenylbutazone Oxyphenylbutazone	Is een niet steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddel, een metaboliet van fenylbutazon (pijnstillend en koorstwerend middel).
DNP	2.4-dinitrofenol,, een toxische stof die bij gebruik ernstige gezondheidsgevolgen kan hebben.
Eprex	Is een geneesmiddel met als actieve stof epoëtine alfa (EPO)
FDA	Food and drug administration
H 01	Stof met hormonale, antihormonale, beta-adrenergische of productiestimulerende werking.
LCE	Lokale controle eenheid
NADO	Nationale anti doping organisatie
Nootropica	Zijn natuurlijke stimulerende middelen die de concentratie en het geheugen verbeteren, oa. piacetam en nootropil
NSAID	Non-steroidal anti-inflammatory drugs = niet steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen
ONAD	Organisation nationale anti doping
OTC	Over the counter
Pregnenolone	Is een voorloper van diverse hormone in ons lichaam
SARM	Selective androgene receptor modulator
SPOC	Single point of contact
VMR	Verdachte monsterneming
Z-producten	zijn kortwerkende slaapmiddelen. Ze werken op dezelfde manier als benzodiazepines, maar hebben een andere chemische samenstelling